עין משפט נר מצוה

לז א מיי׳ פ״כ מהלכות מלוה ולוה הלכה ו וציין במ״מ סמג עשין לד טוש״ע מ״מ סי׳ פו סעיף ח׳:

לח ב מיי׳ פ״ד מהל׳ נזקי ממון הלכה ט׳:

לח ג מיי׳ שם פ״ו הלכה ח וציין במ״מ ופ״ו הלכה ה׳:

לט ד מיי׳ פ״ד מהלכות מיסורי מזבח הלכה ג סמג לאוין שיז:

מ ה ו ז ח מיי׳ שם הלכה ח ופ״ג הלכה ו סמג שם:

מא ט מיי׳ פ״ד שם הלכה ה׳:

מסורת הש״ס

אי תם הוה מודינא ומפטרינא. הך פירכא ליתא למ״ד מודה בקנס ואח״כ באו עדים חייב וכי קאמר אפילו למ״ד פלגא נזקא ממונא ה״ה דהו״מ למפרך אפילו למ״ד מודה בקנס ואח״כ באו עדים חייב לימא ליה אי תם הוה מעיריקנא ליה לאגמא אלא חדא מיניהו נקט וא״ת והאיך יכול לטשן אי תם הוה מודינא אי תם הוה מעיריקנא ליה הא קמן שלא הודה ולא הכריח אע״פ שהיה סבור שהיה תם וי״ל דמיד אחר גניבה הודה לו שהוא מועד וא״ת ליטני כגון שיש עדים שלא הודה לו משעת גניבה עד שילא לב״ד ואפ״ה לא הודה ולא הכריח הא לא שכיח ועדיפא מיניה קמשני דקדם ב״ד ותפסוה: **הוה** מעיריקנא ליה לאגמא. תימה מה טענה היא זו א״כ היה עושה שלא כדין וכשלמא לרבי ישמעאל דאמר* ב״ח גיזבו ניחא קצת דאיכא למימר דהוה אכלנא ליה הכא אי מזבינא ליה ולא הוה אלא כמזיק שעבודו של חבירו ופטור אבל לר״ע דאמר שותפין גיזבו אי הוה מעריק היה גוזל לו שורו לגיזז ועוד דב״ד יכולהו אם לא ישלם אם יש לו וא״ל שרולה לומר מתוך דברים אלו שהייתי עושה היה ניזק מתפסר עמי בדבר מועט והיה מוחל לי ונמלא שהפסדתני כל היתרון: **אי** הכי בעלים אמאי משלמין ח״כ לימא ליה אתפסתיה לתוראי ד׳. וא״ת והרי הוא לא התפיסו בידים הא קדים ב״ד ותפסוה והוא לא היה יודע שהוא מועד וי״ל דמיד כשנגח היה לו לחוש יותר שמא היה מועד דגבי דקודם גניחה אין לו לחוש כ״כ לפי שאין הפסד מזומן דשמא לא יגח אבל לאחר שנגח מזומנין ב״ד לתופסו והיה לו לחוש להזהר שלא יפול ביד בית דין: **מן** הבהמה להוליא הרובע כו׳. בתמורה בפ׳ כל האסורין (דף כח: ושם) מפרש דגבי רביעה כתיב בהמה ואינו אשר יתן שכבתו בבהמה וגבי נעבד כתיב בקר דלשון בקר כדכתיב וימירו את כבודם בתבנית שור ומוקי לה התם ע״פ עד אחד או על פי בעלים דאי איכא עדים בני קטלא גינהו והך ברייתא פליגא אתנא דבי רבי ישמעאל דנפקא ליה בפרק אין מעמידין (ע״ז דף נג:) מכי משתתם בהם מום כו׳ כל מקום שנאמר השתתה אינו אלא דבר ערוה וע״ז וכן איתא בתמורה (דף כח:) דפליגי: **למה** נאמר נוגח. הם דלא קאמר למה נאמר נעבד דההוא פשיטא דקיל מכולהו דלאו בר קטלא הוא ובעי קרא יתירא: **ויש** בנוגח כו׳. בחד מנייהו סגי דכיון דלא מפרשי קראי בהדיא הוה אוקימנא ליה בדדמי יולא שייך למימר שקולים הם ויכולו שניהם דהני חומרות אין שקולות ולא משכחת שיקול אלא ברים מכילתין: **רובע** עשה בו אונס כרצון. וא״ת רובע בלאונס היכי משכחת לה הא אין קישוי אלא לדעת וי״ל כגון שנתקשה למיע ותקפתו והביאתו עליה: **לאו** לקרבן. והשתא ה״ק נוגח לא עשה בו אונס כרצון כלומר השתא נמי שנכתב אין שייך להעמיד פסול קרבן שלו אלא ברצון כענין שיש בו חיוב מיתה הלכך כשלא היה כחוב כלל אין שייך ללמוד אפילו רצון שלו מרובע כיון דלא אפשר למילף בכל ענין בין באונס בין ברצון וא״ת אמאי ס״ד דלקרבן קאמר דפי׳ דאוקי הוא כדמוכח בשמעתין ומה קשה ליה לי לקטלא קאמר דשייך שפיר לעשות קולא או חומרא פירכא מקטלא אקרבן כמו שעשה ק״ו מכופר אקרבן וי״ל כיון דלא מפרש בהדיא לענין מה עשה ולא עשה אונס כרצון משמע דלענין קרבן דאיירי ביה קרא קאמר דאי לענין קטלא הוה ליה למימר לא חייב בו אונס כרצון:

כמאן

אם תם הוה מודינא ומפטרינא, ואפילו למ״ד *פלגא נזקא-ממונא נימא ליה אי תם הוא הוה מעיריקנא ליה לאגמא? אלא הכא במאי עסקינן כגון דאקדים בי דינא ותפסיה, אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק- נימא ליה אתפסתיה לתוראי בידא מאן דלא מצינא לאשתעויי דינא בהדיה? משום דא״ל אי אהדרתיה ניהלך לאו מינך הוו שקלי ליה? נימא ליה אי אהדרתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא, משום דא״ל סוף סוף לאו מעלייה הוו משתלמי, הניחא היכא דאית ליה נכסי הכא דליתי ליה נכסי מאי איכא למימר משום דא״ל כי היכא דמשתעבדנא לדידך הכי נמי משתעבדנא להאיך מדר׳ נתן דתניא *רבי נתן אומר *מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה? ת״ל °ונתן לאשר אשם לו״ הועד בבית שואל והחזירו לבעלים: בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום סיפא- *רשות משנה רישא- רשות אינה, משנה דא״ל שלא שיגיחוהו תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבה אמר מדרישא- רשות אינה משנה סיפא נמי רשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא משום דא״ל לאו כל כמינך דמייעדת ליה לתוראי רב פפא אמר מדסיפא רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו: שור האצטדין אינו חייב מיתה [וכו׳] איבעיא להו- מהו לגבי מזבח? רב אמר כשר ושמואל אמר פסול רב אמר כשר אנוס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה מיתה מן הבהמה *להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר *להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה מן הצאן להוציא את הנוגח, אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע: מפני שיש ברובע שאין בנוגח ויש בנוגח שאין ברובע: רובע *עשה בו אונס כרצון, נוגח לא עשה בו אונס כרצון, נוגח משלם כופר, רובע אינו משלם את הכופר, לפיכך הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח קתני מיהת רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון למאי הלכתא? לאו לקרבן? לא, לקטלא, הכי נמי מסתברא דאי אמרת לקרבן- נוגח לא עשה בו אונס כרצון לאו אונס דידיה כתיב ולאו רצון דידיה כתיב, אלא לאו לקטלא אמר מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה״ד- אילימא דרבעה וקטלה מה לי קטלה בקרנא מה לי קטלה ברביעה אלא דרבעה ולא קטלה, האי דלא משלם כופר משום דלא קטלה הוא אמר אביי לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מהו דתימא

כמאן

תורה אור

בשמירתו: **ריש״א נמי רשות משנה.** כלומר חד תנא הוא ולתנא דרישא ס״ל נמי הך דסיפא דרשות משנה ורישא משום הכי הרי הוא בחזקתו שאין כאן שינוי רשות שכל מקום שהולך שם בעליו עליו: **מהו לגבי מזבח.** שגבי נוגח ברצון והמית אדם פשיטא לן דפסול כדלקמן: **מן הבהמה.** ממקנת בהמות ולא כולן: **לסוגיא רובע ונרבע.** ע״פ עד אחד או ע״פ הבעלים שלא נסקל דפסול לגבי מזבח: **אם כנעבד.** שעשאו ע״ז והשתחוה לו: **המוקצה.** שייחדו להקריב לע״ז: **כנוגח.** שהמית את האדם ע״פ עד אחד או ע״פ בעלים ונפטר מן הסקילה: **אם נאמר רובע למה נאמר נוגח.** הרי שניהן שוין בעבירה לענין סקילה במקום עדים: **רובע עשה בו אונס כרצון.** דגרבע לאנוס הוא ונסקל כרובע דכתיב ואת הבהמה תהרגו: **נוגח לא עשה בו אונס כרצון.** דכתיב כי יגח״ ולא שיגיחוהו: **רובע אינו משלם כופר.** לקמן מפרש: **לאו לקרבן.** דלענין קרבן מיירי: **לא לקטלא.** *ואכי קאמר נוגח לא עשה בו אונס כרצון לענין סקילה במקום עדים הלכך אי לא מעייה קרא לענין* קרבן לא נפקא לן מרובע, אפילו כי עבד כרצון דלפסול להא קל הוא מרובע לענין קטלא: **לא עשה.** משמע לא עשה בו הכתוב אונס כרצון, ומהיכא נפקא ליה דפשיטא ליה: בחלר

[לעיל עו.וש״נ]

[לעיל נג.]

[פסחים לא. גיטין לז. כתובות יט. פב. קידושין טו.]

[לעיל נט:]

[לעיל לט:]

*אבל מאחר שמעמידה קרא לענין מקרבן בין באונס בין בקנס הרי פסול - כרשאי

(**) נעבד - נסקל רק אם הקל הכתוב רצה - נסקל גם את הבא באונס

גליון הש״ס

גמ׳ רבה אמר מד״ר רשות. כעין זה בעירובין דף עז ע״ב [יבמות דף קג ע״א זבחים דף קג ע״ב]: תוס׳ ד״ה ויש כו׳ ולא שייך למימר. עיין זבחים ד ע״ב פוס׳ ד״ה שקולים:

מפרשי

מאנך

ג׳ גיטות לישב מה שנראה כסתירה בין הרישא לסיפא של הברייתא דאמר אי אתאן רשות משנה - לא

נוטל

שור שהרג האונס (שור האיצטדין) מהו לגבי המזבח (האם הוא כשר בקרבן או לא)

* בקלא בהוי מאוקמינן שם בלוקח בן הנאנס מאונס לגבי נוטל מבנה

שלבים (מאי אמרי ורבאי) לבין המקור שקדמו דרבעה אינו משלם את הכופר

כמאן